

Kristian Olofsson

Styrelseansvariga rovdjursfrågor:

Camilla Löfskog

Birgitta Höglund

Uppdatering av Fäbodbrukarnas aktuella ställningstaganden i rovdjursfrågor

Med utgångspunkt från;

- Remissvar till SNV angående vägledning prioriteringar förebyggande åtgärder (110308)
 - Remissvar till Rovdjursutredningen delbetänkande SOU2011:37 i samarbete med GFF(110815)
 - Fäbodbrukarnas synpunkter till SNV Olägenheter av rovdjursstammar för allmänintresset inbegripet sociala och ekonomiska aspekter(110914)
 - Synpunkter till SNV samråd skydds jakt (111012)
 - GFF uppdaterad rovdjurspolicy, nov 2011
 - FSF uppdrag för fäbodbrukarna
 - Fortgående diskussioner i FSF arbetsgrupp rovdjursfrågor
- Daterade dokument finns tillgängliga under länk Rovdjur på föreningens hemsida <http://www.fabod.nu>

Fäbodbrukarna har också tidigare framfört att vi faktiskt inte själva kan skydda oss från rovdjur. Det är staten som har ansvaret och som kan ge förutsättningar för att fäbodbruket ska kunna skyddas. Frågan är hur detta kan genomföras vad gäller rovdjur. Många angrepp som har gjorts i fäbodmiljö har skett i omedelbar närhet till människor. Hur gör man då?

Vi måste utveckla förutsättningar som gör det möjligt att bedriva fäbodbruk. Vi måste få hjälp av staten och myndigheterna att kunna utöva det fäbodbruk som vi hävdar som lagfaren betesrätt, sedvana och tradition, som näringsverksamhet på landsbygden samt som levande kulturarv.

Fäbodbruket måste ges erforderliga förutsättningar att fortleva och utvecklas; I omfattning och utsträckning; Utifrån traditionsenliga former; I en kontext även över tid som är relevant för kulturarv, förvaltning av biologisk mångfald och bevarande av lokal och traditionell kunskap. Fäbodbruket utgår i huvudsak från fritt betande djur på utmark i skog och fjäll baserat på naturliga foderresurser över areellt vidsträckta områden. Även fäbodbruket måste hanteras inom ramen för ett landskaps- och helhetsperspektiv såsom det också berörs av bland annat europeiska landskapskonventionen samt av EG:s Art- och habitatdirektiv.

Det finns trängande behov av att utveckla fungerande former och hållbara lösningar för att skydda fäbodbruket, också mot en ökande vargstam. Som resurssvag minoritet är vi beroende av att staten ger oss skäliga villkor och ställer resurser till förfogande för att lösa även dessa gemensamma problem och utmaningar. Också det ett ansvar genom konventionen om biologisk mångfald (CBD).

Om Fäbodbrukarna även fortsättningsvis ska kunna acceptera den rådande rovdjurspolitiken måste också rovdjurspolitikens intentioner uppfyllas: Problem ska kunna hanteras, skador ska kunna förebyggas och vid eventuell skada ska detta ersättas/kompenseras.

Som i all verksamhet, och kanske inte minst naturberoende verksamhet med levande väsen, så finns förstås risker och problem- och skadesituationer kan komma att inträffa.

Dagens rovdjursförvaltning uppfyller dock inte på erforderligt sätt någon av dessa intentioner i det grundläggande rovdjurspolitiska beslutet. Det är enligt vår uppfattning inte heller någon positiv prognos för att detta ska kunna uppfyllas. Tvärtom:

- Problemen, belastningen och antalet skador ökar, eller regionalt minskar åtminstone inte.
- Det brister i kunskaper, saknas metoder samt anvisas otillräckligt med resurser för genomförande och utveckling av kunskap om förebyggande åtgärder.
- Alltför ofta brister det också vad gäller ersättning och kompensation. Inte heller finns det något nöjaktigt sätt att hantera och kompensera för indirekta skador som uppstår på grund av rovdjursförekomst.

Om skadefrekvensen i något avseende nominellt stagnerar vad gäller fäbodbruket så är detta kanske främst en följd av att fäbodbrukarna retirerar – alltfler ändrar driftinriktning, är i färd

med att sluta eller har redan slutat med sin fåboddrift, eller har rentav helt upphört med sin djurhållning. Statistiken blir också missvisande då det saknas vederhäftig och täckande nationell dokumentation och uppföljning av såväl rovdjursskador som omfattningen av småjordbruk och fåbodbruk. Dessutom är det vår uppfattning att det finns ett mörkertal genom att utsatta djurhållare undlåter att rapportera rovdjursskador; På grund av stigmatiseringen av djurhållare med (extensiv) betesdrift såsom förment ”problemfaktor” i rovdjurspolitiken; I bristande förtroende för rovdjursförvaltningen; I mänsklig uppgivenhet i den utsatta situation man befinner sig.

I äldre tid fanns i vårt vidsträckta land många, många tusental fåbodbruk samt djurhållande småjordbruk i övrigt i skogs- och fjälltrakter samt i skärgårdsområden. Idag återstår en ytterst liten andel. Omfånget av den djurbaserade primärproduktionen baserat på traditionsenlig betesdrift och pastoralism minskar successivt. Det anvisar färdriktningen mot en framtid där i vart fall inte fåbodbruket och naturlig extensiv betesproduktion i någon utsträckning längre kan utgöra någon självklar del av framtidens Matland Sverige.

Stängsling som förebyggande insats är inte realistiskt alternativ för huvuddelen av fåbodbruket. Inte heller i den meningen att stängsla in betesdjuren med konventionellt, om än det benämns rovdjurssäkert, stängsel.

Fåbodbrukarna ser följaktligen heller inga konkreta möjligheter att nu utöka antalet vargar i fåbodområdet. Vi utgår närmast från att en aviserad eventuell utökning av antalet utöver 210 i så fall ska ske i andra delar av landet.

Det samlade rovdjurstrycket påverkar generellt fåbodbruket och djurhållningen. Det sker på olika sätt beroende på rovdjursart, tamdjursart, driftsform, platsrelaterade miljö- och övriga faktorer.

Även rovdjursförvaltningen måste utformas på ett sådant sätt att fåbodbruket som lokal och traditionell verksamhet kan existera med erforderliga och skäligen villkor, förutsättningar och möjligheter i framtiden. Det är avgörande för rekrytering och generationsväxling också i småjordbruket med fåboddrift, vilket även är en grundläggande aspekt i CBD artikel 8j. Så saknas också en bredare och allmänbiologisk dimension i avvägningarna mellan olika arter och intressen inom ramen för CBD, bland annat kring kulturlandskapet och förhållanden mellan rovdjur och domesticerade betesdjur.

Enligt vår uppfattning ingår även dessa perspektiv i den övergripande målsättningen om en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar framtid och samhällsutveckling.

Mot denna bakgrund vill vi som samlade företrädare för Fåbodrörelsen framhålla vår roll och vårt önskemål att delta och vara remisspart i alla relevanta sammanhang som berör förutsättningar och möjligheter samt utformningen av framtida målsättningar och villkor för fåbodbruket och den svenska fåbodkulturen som näringsverksamhet och levande kulturarv. Detta inkluderar då även sådana frågor och sammanhang som har anknytning till rovdjurspolitiken och där det kan vara av betydelse för fåbodbrukarna och fåbodbruket. Också detta har stöd i CBD och kommer till konkret uttryck på olika sätt i Ekosystemansatsen (SNV rapport ISBN 978-91-620-5782-4.pdf, 2008), där det bland annat understryks behovet av dialog och kunskapsutbyte, jämvikt och samordning samt hänsynstagande till helhetsperspektiv och berörda intressenter.

Det finns enligt vår uppfattning anledning och skäl att samhället ska finansiera också ett sådant arbete i syfte att lägga en grund för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling, där också fåbodbruket ges möjligheter att verka i framtiden och därigenom på olika sätt kan bidra med att tillfredsställa vissa av våra gemensamma behov.

Föreningen Sveriges Fåbodbrukare,

Kristian Olofsson, v ordf
viceordforande@fabod.nu